

מראי מקומות- חולין קכ"ג

כולי' חבור הוי דוקא או לאו דוקא. אלא דהק', דבגמ' בעמוד ב' אי' דנח' באם אמרי' דשומר העשוי לנתק הוי שומר או לא, ופרש"י שם דהשאלה הוא אם שומר העשוי לנתק הוי שומר, דהיינו אם נגע העור כנגד בשר הצואר, ולא מיירי בעור הנפשט כלל, וצ"ע. וע' בכת"ס (ד"ה ליטמא) דפי' דהגמ' בעמוד ב' אזיל בש"י ר"ל, אבל לר' יוחנן שפיר הוי פי' מתני' לענין שומר, ולדבריו מיושב קו' המהר"ם על רש"י. וע"ע בתוס' הרא"ש בעמוד ב' דכ' דרש"י חזר כאן ממה שפי' במשנה.

ד) ר' אסי אמר טפח הסמוך לבשר טמא- פרש"י, דהיינו טפח הסמוך למקום חיבור סביבות כולו הוי בית יד, וטמא מפני שצריך לו, שעל ידו יכול לאוחזו ולהפשיט השאר בקל. ויש לעי', בשלמא השיעור עד כדי אחיזה, שהעור הוא יד לאחוז כולו, א"כ הוי העור יד להבשר, וא"כ שפיר י"ל דטמא בשביל זה. אבל בטפח הסמוך לבשר, הרי עור זה רק יד להעור, וא"כ למה טמא בשביל זה. וע' בספר חיבורי טהרה, דצייד לומר דבזה נח' ר' אסי ורב, אם אמרי' דטפח זה חשיב שהוא יד להבשר ג"כ, כיון דעל ידי ההפשט נעשה הבשר ראוי לאכילה. אלא דהק' דמשמע דמיירי אף בבהמה טמאה, דאינו עומד לאכילה (ע"ש לראיתו דאינו נחשב עומד לאכילה, אף דמותו למוכרו לעכו"ם). ולכן ביאר דאולי נח' באם אמרי' דמה שהעור זה יד לחשומר, אם עי"ז נחשב ליד דיכול להביא טומאה או לא, דר' אסי סבר דכיון דהשומר מקבל טומאה, א"כ גם היד להשומר יד הוא, ורב ס"ל דצריך להיות יד להטומאה עצמו, ולא סגי בהא דהוי יד להשומר.

ה) כל טפח הסמוך לבשר עור שכנגד הבשר קרי לי- העיר הרש"ש דעור שכנגד הבשר ודאי הוי טמא משום שומר, ומדכולל טפח הסמוך לבשר עם עור שהוא כנגד הבשר, משמע דגם טפח הסמוך לבשר הוי משום שומר, וסייע לפי' התוס', ודלא כפרש"י שהוא מטעם יד. וע' בלב ארי' (בד"ה בא"ד אבל) דתי'

א) ליגיון העובר ממקום למקום, ונכנס לבית, הבית טמא, שאין לך כל ליגיון וליגיון שאין לו כמה קרקפלין- כ' החזון יחזקאל (ח', ו'), בביאורים), הביא שהרמב"ם השמיט דין זה דליגיון, וביאר החזו"י שהוא משום דפסק הרמב"ם דמת עכו"ם אינו מטמא באהל, וממילא אפי' אם יש להם כמה קרקפלין מעכו"ם המאהיל עליו אינו טמא, ואפי' אם הוי ספק שמא יש מהם קרקפלין מישראל, מ"מ הוי ספק ברה"ר וטהור. אולם ע' בתפארת יעקב דכ' דמיירי שהם לוחמים עם ישראל, דאל"כ הרי אין מטמאין משום דאתם קרויים אדם ואין עכו"ם קרויים אדם (אלא דהק' על לשון רש"י דמשמע שהם הולכים עכשיו להלחם, וא"כ מנין להם עור של ישראל). וע' בתוס' בב"מ (קיד:) דלא כ' דבאמת לא קיי"ל כוותי' דר"ש דס"ל דאין קברי עכו"ם מטמאים, אלא כרשב"ג דמטמאין, וא"כ שפיר י"ל דסוגיין כוותי' אזלא (ואף החזו"י ס"ל דסוגיין כוותי' אזלא, רק דהרמב"ם לא פסק כוותי' אלא כר"ש).

ב) כדי אחיזה- פרש"י דהוי חבור יד להוציא טומאה מן הנבלה אם נוגע בו, ולהכניס טומאה לבשר אם טהורה. וע' בתוס' (ד"ה טהור) דהביא שיש מפרשים דאין הבאת טומאה מדין יד אלא מדין שומר, וביאר דעד כדי אחיזה הוי חיבור ולכן הוי שומר, וכ"ש פחות מכדי אחיזה. וע' במהר"ם דכ' דכוונת תוס' לומר דלפי מה שפרש"י דהוי כדי אחיזה מקבל טומאה משום דין יד, א"כ בפחות מכדי אחיזה, דאינו ראוי להיות יד, גם אינו מקבל טומאה. אבל אם שומר הוא, אז אמרי' דכ"ש דמקבל טומאה בפחות מכדי אחיזה.

ג) עור שעל הצואר, ריב"נ אומר וכו'- פרש"י, דלפי ריב"נ צ"ל דמה דאמרי' לעיל דכולו חבור, לאו דוקא כולו, רק על החזה, אבל הצואר לא בעי הפשט, דנפשט מאליו. וכ' המהר"ם, דמבואר מדברי רש"י דפי' הא דעור שעל הצואר דקאי על הא ד"המרגיל" דלעיל, ונח' ריב"נ ורבנן אם מה דאמרי'

מטומאת מדרס, אבל עדיין יש בה טומאת מגע כיון שהוא עדיין שלש על שלש. אבל כאן מיירי דקורעה מדעת, ובכה"ג בטל הטומאה לגמרי [וצ"ב].

(ח) כיון שנקרע רובה שוב אינה חבור, וטהורה-

הבאנו דעת רש"י, דאף אם הטלית הי' בה עדיין טומאת מגע, מ"מ שיין להיות שהקריעה מהני לענין לבטל טומאת מדרס, וגם הבאנו דעת תוס' לעיל (עג.), דהיכא דבטל, בטל לגמרי, ואינו טמא כלל. וע' בקו"ש פסחים (קנ"ה) דביאר מחלקותם, דתוס' ס"ל דטעם דהשבירה (בכלי חרס, או קריעה בטלית) מהני לבטל שם טומאה מיני, היינו משום דהחפצא אינו ראוי עוד לקבל טומאה, דהא נשבר או נקרע, ולכן שפיר אמרי' דאינו מקבל טומאה. אבל רש"י ס"ל דהטהרה ע"י השבירה הוא המעשה שבירה, דהו"ל כמו טבילה, ולכן אפי' אם מה שהוא נשאר עדיין ראוי לקבל טומאה, מ"מ שפיר מהני השבירה לטהרה [ומ"מ אי"ז ביאור שלם למה מהני הטבילה רק לחלק של הטומאה, וע' לעיל מש"כ בזה].

(ט) חדא, שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה-

פרש"י, דע"כ מיירי דלא הי' יום הטבילה, דאם הי' יום הטבילה, הוואה יאמר דטבילה בת יומא מהני. והק' הרמב"ן, דהא בשבת (טז:) אמרי' דחזרו לטומאתן ישנה משום שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה, ולא מפלגינן בין אם הי' יומא דטבילה או לא, וע"כ לא מחלקין בהכי. אלא ה"ק, אם אי' דבשאינה יום טבילה טמאה, א"כ יאמרו דהטבילה מטהרה ולא הקריעה, וא"כ ליגזור גם בטבולת יום שלא יהני. אע"כ דליכא למיגזור כלל, משום דמילתא דלא שכיחא היא, ולא גזרו בה רבנן.

(י) עולת העוף לראבר"ש ליגזור, דלמא לא אתי

למעבד רוב שנים- הק' הרמב"ן, ליקשי' לי' כל שחיטת חולין אף לרבנן, למה תסגי ברוב, לגזור דצריך לשחוט הכל כדי שלא יבא לשחוט פחות מרוב. ותי' דשאני חולין דלא חאים עלייהו, דרק בעולת העוף חיים עלייהו, מפני שדרכו ונוח לו לאחוז בראש ובגוף ולהזות, והוי דומיא דטלית דחיים עלייהו.

דעכשיו באמת ס"ל להגמ' דטמא משום שומר, אבל כיון שהק' מברייטא דהמפשיט בבהמה, חזר הגמ' וס"ל דטעמא דר' אסי משום יד, ולהכי באותו טפח שהוא סמוך לכדי אחיזה לא שייך יד, ולכן הוי טהור.

(ו) טלית שהתחיל בה לקורעה, כיון שנקרע

רובה שוב אינו חבור, וטהורה- הק' רש"י, הא אמרי' לעיל דשלשה על שלשה שהי' טמא מדרס ומגע הזב וחלקו, טהור מן המדרס ועדיין טמא מגע הזב, אלמא טומאת שלש על שלש דחזי לי' לא בטלה מיני'. ותי' דשאני התם דהי' ב' טומאות, טומאת מדרס חמורה וטומאת זב הקלה, ולכן אהניא חלוקה לבטל ממנה טומאת מדרס, אבל עדיין נשאר שם טומאת מגע. משא"כ כאן, שיש רק שם טומאה א' דשלש על שלש, אז מהני הקריעה לבטל כל הטומאה מעליה. וע' בתוס' לעיל (עג., סוד"ה בשעת) שתמה על חילוק זה, סכ"ס הא יש בה שיעור ג' על ג', ולמה פקע מיני' כל הטומאה היכא שלא הי' לו טומאה אחרת, והיכא שהי' גם טומאה אחרת אמרי' דנשאר בה איזה טומאה, והוא ביאר דמיירי דקרעו לכמה חלקים קטנים. וע' במקדש דוד (נ"ג, ב'), דכ' לחלק בין אם כל הבגד נגע בטומאה, או אם רק חלק מהבגד נגע בטומאה, והשאר רק טמא ממילא. וביאר, דהיכא דהי' טמא מדרס, אז כל הבגד טמא משום דנגע במדרס, וממילא טמא מגע מדרס, ואף אם בטל טומאת מדרס, מ"מ כל זמן שיש גע"ג דנגע במדרס, עדיין טומאתו עליו. אבל בהא דידן, דרק חלק מהטלית נגע בטומאה, א"כ אם קרע הטלית, ושוב אינו טלית כדמעיקרא, אף אם עדיין נשאר בו גע"ג, מ"מ אינו נשאר בטומאתו הישנה. וע"ע בשחיטת חולין מש"כ לפרש דברי רש"י ע"פ דברי ר' משולם (הובאו בתוס' שאנץ ובמאירי בסוטה כ"ט), דס"ל דהשבירה הוי בגדר טבילה, וע"ש שהורידו דרגא א' מטומאתו, וא"כ י"ל דה"ה כאן, וצ"ע בכל זה.

(ז) כיון שנקרע רובה שוב אינה חבור, וטהורה-

הבאנו מה שהק' רש"י מבהמה המקשה דעדיין נשאר בה טומאת מגע. וע"ע ברמב"ן דכ' ליישב הסתירה באו"א, דהתם מיירי דנחלק מאליו, ובכה"ג הדין הוא דאף דנטהר

א"נ, התם רק בדיעבד הוא לשחוט רובא,
ובדיעבד לא גזרו רבנן.

יא) **טרפה ששחטה מטמאה במוקדשין - פרש"י**,
כלומר, אם של מוקדשין הוא. אבל הרמב"ם
(אבות הטומאה ב', ח') כ' דטרפה שנשחטה,
אם נגע בה הקדש מטמא מדברי סופרים,
דהיינו דלא מיירי בשהטרפה עצמה הקדש
הוא. וע' באור שמח (שם) דהעיר לפרש"י
מהא דקתני כאן חי' ובהמה, דחי' ליתא
בקדשים, ולפי הרמב"ם א"ש.

יב) **כיון שנתן בו אזמל טהור, דברי ר"י, וחכ"א**
וכו' - ובביאור פלוגתייהו, כ' המשנה אחרונה
(כלים כ"ו, ט') דנח' בעיקר הטעם דבעינן
שינוי מעשה להעלותו מידי טומאה, דר"י
סבר דכל שלא שינהו במעשה עביר דמימלך,
אולם כיון דעשה שום מעשה תו לא מימלך,
ונפקע מידי טומאתה. ורבנן סברי דטעמא
דשינוי מעשה הוא משום דחשיב כלי אחר,
הלכך בעי דוקא שימעטנו.

יג) **כיון שנתן בו אזמל טהור - ע' במקדש דוד**
(נ"ד, א') דהעיר דהא נותן בו את האזמל כדי
לתקנו, ולכן למה מהני השינוי, הרי השנוי
צריך להיות באופן קלקול, ושינוי זה תיקון
הוא. וביאר דכיון דסכ"ס מקלקלו ממה שהי'
מקודם, אף דכוונתו לתקן לענין רצועות
וסנדלין, מ"מ נחשב קלקול וטהור.